

ÚJ BEVÁNDORLÓK A VIDÉKI MAGYARORSZÁGON: ÉLETSTÍLUS-MIGRÁCIÓ HOLLANDIÁBÓL

SIEL DEFRANCQ–GYURIS FERENC

NEW IMMIGRANTS IN RURAL HUNGARY: LIFESTYLE MIGRATION
FROM THE NETHERLANDS

Abstract

This paper analyses the rapid growth of Dutch migration to Hungary through a mixed-methods approach that combines quantitative and qualitative research. It shows that Dutch migrants are predominantly above 50, economically inactive, and often dependent on pensions or disability benefits from the Netherlands. Spatially, they are underrepresented in Budapest and strongly concentrated in rural villages in Southern Transdanubia, especially in Baranya County. While their migration is partly driven by classical lifestyle motivations (e.g., attractive climatic conditions and slower pace of everyday life), economic and cultural considerations play a central role, including their perceived financial vulnerability and concerns with social and political dynamics in the Netherlands. While local stakeholders in rural Hungary often emphasise Dutch immigration's contribution to housing renewal and rural revitalisation, the findings also reveal that Dutch immigrants' fiscal contributions to broader economic development are limited, their integration into local society mostly remains weak, and their vulnerability related to ageing and care is increasing. The study highlights Hungary's growing role within the European networks of lifestyle migration and raises questions about the long-term sustainability of this migration stream.

Keywords: lifestyle migration, rural geography, Dutch migration, Hungary

Bevezetés

Magyarországon az elmúlt évtizedekben egyszerre figyelhető meg a népesség tartós természetes fogyása (1981 óta) (Kocsis K. et al. 2021a) és elöregedése (Kocsis K. et al. 2021b). Ezzel párhuzamosan a hazánkba bevándorló népesség szerkezete egyre összetettebbé válik. Egyrészt növekszik az Európán kívülről érkezők aránya, miközben az Európában születettek részesedése az 1995. évi 89%-ról 2020-ra 66%-ra csökkent (DÖVÉNYI Z. et al. 2021; KINCSES Á. 2020). Másrészt egyre nagyobb számban vándorolnak be régebbi EU-tagállamok lakosai, különösen Németországból, amely 2011-re a Magyarországra irányuló nemzetközi migráció második legfontosabb küldő országává vált (DÖVÉNYI Z. et al. 2021). Utóbbi tendencia erősödésében általában véve is jelentős szerepet játszanak a hazánknál magasabb jövedelmi színvonalú országokból érkező nyugdíjasok, illetve a nyugdíjkorhatárhoz közelítő lakosok. Ezt a típusú migrációt a nemzetközi szakirodalom jellemzően *életstílus-migráció* (angolul *lifestyle migration*) néven említi (BENSON, M.–O'REILLY, K. 2009).

A rendelkezésre álló tanulmányok ugyanakkor ennek a folyamatnak döntően az északról dél felé, különösen a Nyugat- és Észak-Európa felől Dél-Európába irányuló típusait tárgyalják, miközben jóval kevesebb figyelmet szentelnek a Kelet-Közép-Európába, köztük hazánkba irányuló formáinak. Jelen tanulmánnyal utóbbi kérdéskörre szeretnénk jobban ráirányítani a figyelmet a Magyarországra érkező holland életstílus-bevándorlók példáján keresztül. Kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerek egyidejű használatával kívánjuk alaposabban szemügyre venni az országban élő holland állampolgárok társadalmi és demográfiai jellemzőit, térbeli elhelyezkedésük mintázatait, egyszersmind migrá-

ciós döntésük motivációit és Magyarországon szerzett tapasztalataikat. Elemzésünkkel egyszerre szeretnénk hozzájárulni a magyarországi migrációs kutatásokhoz és az életstílus-migráció koncepcionális szakirodalmához. Ennek kapcsán kiemelt figyelmet fordítunk arra is, hogy a hollandiai lakosok bevándorlása miként formálja át – különösen a vidéki – Magyarország érintett tereit. Egyben új adalékokkal kívánunk szolgálni egy elsősorban a gazdaságilag inaktív népességet gyarapító, a helyi szolgáltatásokra és infrastruktúrára sok esetben jelentős terhet róvó, ezzel együtt alapvetően pozitív össz-társadalmi megítélésű, helyi szinten is sokszor határozott támogatást élvező migrációs folyamat komplexebb, árnyaltabb szakpolitikai megvitatásához.

A Magyarországra irányuló életstílus-migráció

Az életstílus-migráció mára jelentős figyelemre tett szert a migrációkutatásban. BENSON, M. – O'REILLY, K. (2009, p. 609) gyakran idézett meghatározása szerint az életstílus-migránsok „*bármilyen életkorú, viszonylag jómódú egyének, akik időlegesen vagy tartósan olyan helyekre költöznek, amelyek különböző okokból jobb életminőséget jelentenek a migráns számára*”. Miközben más migránsok jellemzően a folyamatos megélt nehézségeik miatt keresnek jobb életkörülményeket, az életstílus-migránsok többnyire éppen hogy kiváltságos helyzetben vannak – például állampolgárságukból, gazdasági, társadalmi vagy kulturális tőkéjükből fakadóan –, és elsősorban ennek köszönhetően tudnak lakóhelyet váltani (MCGARRIGLE, J. 2022). Motivációjuk általában új lakhelyük melegebb éghajlatából, alacsonyabb létfenntartási költségeiből és a helyi lakosság nyugodtabb életmódjából fakad (CASADO-DÍAZ, M. A. 2006; CASADO-DÍAZ, M. A. et al. 2004; KING, R. et al. 1998; WALTERS, W. H. 2002; WARNES, T. 2009).

A friss szakirodalom alapján az életstílus-migráció társadalmi és földrajzi tekintetben is rendkívül sokrétű: már nem korlátozódik az Észak-Amerikából és Nyugat-Európából délre költöző tehetőس nyugdíjasokra, hanem új társadalmi csoportok is bekapcsolódtak a folyamatba, amelynek célterületei is változatosabbak lettek (BENSON, M. 2011; CASADO-DÍAZ, M. A. 2012; EMARD, K. – NELSON, L. 2021; IORIO, M. 2020; KING, R. 2012; MCGARRIGLE, J. 2022). Az európai életstílus-migráció hálózataiba Magyarország is egyre erőteljesebben betagozódik. ILLÉS S. – KINCSES Á. (2008) már közel húsz éve az időskorú bevándorlók számának növekedését azonosította. Bár a korabeli bevándorlók döntően még családi vagy munkavállalási céllal érkeztek, a szerzőpáros már akkor megkülönböztette a „magasabb nyugdíjra vadászó” lakosok kis csoportját, akik azért költöztek Magyarországra, hogy ezzel növeljék saját vásárlóerejüket.

Az ezzel kapcsolatos legújabb kutatások elsősorban a Németországból érkező lakosokra összpontosítanak, akiknek Magyarországra költözése hosszabb ideje azonosítható. Ők jellemzően idősebbek, a nyugdíjba vonulásuk után költöznek új országba, és Magyarországon lakva is döntően a Németországból kapott nyugdíjukra támaszkodnak. A vizsgálatok alapján elsősorban a csendesebb környezet, a nyugodtabb életvitel és a kellemesebb éghajlat vonzza őket Magyarországra, ahol elsősorban a Balaton térségében tömörülnek (LŐKE Z. et al. 2020; KOÓS B. et al. 2024). KOÓS B. et al. (2025) és VÁRADI M. M. et al. (2025) átfogóbb vizsgálataikban ezeket a német nyugdíjasokat nagyobb részt a szó hagyományos értelmében vett életstílus-migránsokként jellemzik, akik magasabb életminőséget keresve érkeztek Magyarországra, gyakran gyógyfürdők vagy a Balaton környékére, ahol az egészségügyi szolgáltatások a németországinál olcsóbban vehetők igénybe. Emellett ugyanakkor ők is azonosítanak egy olyan csoportot, amelynek tagjai odahaza viszonylagos nélkülözésben éltek, és többnyire hátrányos helyzetű, idegenforgalmi szempontból

nem különösebben vonzó településekre költöznek Magyarországon, hogy ezzel növeljék vásárlóerejüket. Megállapításaik rámutatnak, hogy a Magyarországra irányuló életstílus-migráció társadalmilag egyre sokrétűbb és az ország egyre nagyobb hányadát érinti.

A németekhez hasonlóan a holland állampolgárok is gyarapodó bevándorló közösséget alkotnak Magyarországon, olyannyira, hogy a 65 évnél idősebb hollandiai lakosok körében Magyarország immár a nyolcadik legnépszerűbb migrációs célpontnak számít (SAVAŞ, E. B. et al. 2024). Nem véletlen, hogy a kapcsolódó folyamatok Hollandiában (DE WIT, A. 2022; DUK, W. 2023; RETHMEIER, E. 2017) és Magyarországon is (FILEMON N. 2018; HUJBERT I. 2021; PATAKI T. – SUAREZ, N. 2023; PATYI V. – VERES R. 2021; SIMON B. 2020) komoly érdeklődést kezdtek kiváltani a média részéről. Ennek ellenére a Magyarországon élő holland lakosság átfogó tudományos vizsgálatára mindmáig nem került sor. Jelen tanulmányban ezt a kutatási hiástust kívánjuk kitölteni.

Módszertan

A tanulmányunkban közölt empirikus elemzés első fele a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) nyilvánosan elérhető népszámlálási és további, a Tájékoztatási adatbázisban elérhető adataira támaszkodva a magyarországi holland népesség demográfiai, társadalmi, gazdasági és térbeli jellemzőit taglalja. Az összes számítást és táblázatot magunk készítettük a Microsoft Excel alkalmazásban, a térképet pedig a QGIS szoftverrel.

A kutatás második fele kvalitatív módszerekre épül: elsősorban Magyarország vidéki területein élő holland állampolgárokkal készített félig strukturált interjúkra. Célzott mintavételi stratégiával (LONGHURST, R. – JOHNSTON, L. 2023) olyan interjúalanyokat választottunk, akik Hollandiában születtek, életük jelentős részét ott töltötték, holland állampolgárok, és a 2022–2025 között folytatott kutatás idején Magyarország valamely rurális térségében éltek. Az interjúalanyokkal a kapcsolatfelvételt a közösségi médián keresztül, valamint a hólabda-módszer (VALENTINE, G. 2013) alkalmazásával került sor. Tizenöt interjút készítettünk, közülük ötöt párokkal, így végül összesen 20 interjú állt rendelkezésünkre. A megkérdezettek Magyarországra költözése óta legalább másfél, legfeljebb 33 év telt el. Az interjúalanyok közé nyolc nő és tizenkét férfi került, életkoruk 49 és 82 év között alakult. Egy megkérdezett 50 évnél fiatalabb volt, öten az ötvenes, tízen a hatvanas éveikben jártak, hárman pedig legalább 70 évesek voltak az interjú készítésekor.

Az interjúk készítésén túl célzott résztvevő megfigyelésre (SPRADLEY, J. 1980) is sor került a Magyarország vidéki területein végrehajtott kutatóútjaink során, annak érdekében, hogy a holland bevándorlók háttere, motivációi és mindennapi életvitele mélyebben megismerhetővé váljon. A vizsgálat a digitális etnográfia (VARIS, P. 2015; KAUR-GILL, S. – DUTTA, M. J. 2017) módszereit is magában foglalta. Cikkünk első szerzője 2021 és 2025 között a magyarországi holland bevándorlók számos Facebook-csoportjához csatlakozott a közösségi média online terében. Ez a vizsgálati módszer további hasznos észrevételekkel gyarapította a kutatást a holland bevándorlók motivációit, tapasztalatait és az általuk megélt nehézségeket illetően.

A magyarországi holland népesség szerkezete

A KSH adataiból világosan kitűnik, hogy a Magyarországon regisztrált holland állampolgárok száma az ezredforduló óta erős növekedést mutatott, és a 2001. évi 324 főről 2025-re 4212 főre emelkedett. Ennél népesebb bevándorló közösséget az Európai Unió 13

(az Egyesült Királyság nélkül számított) „rég”i” tagállama közül csak a Németországból (22 184 fő) és az Ausztriából érkezők (5181 fő) alkottak 2025-ben. Rajtuk kívül csak az Olaszországból (3971 fő) és Franciaországból (3306 fő) bevándorlók létszáma haladta meg a 3000 főt (KSH 2026).

A holland lakosság gyarapodása elsősorban az időskorú népesség lélekszámának növekedéséből fakad. Az 50–59 év közötti lakosok aránya 2001 és 2025 között 17,9%-ról 22,8%-ra emelkedett a körökben, a 60 éves és annál idősebbeké pedig 9,6%-ról 43,9%-ra. Ez azt jelenti, hogy a 2025-ös adatok szerint a Magyarországon élő holland állampolgárok kétharmada (66,7%) már betöltötte ötvenedik életévét. Az említett arányok jelentősen eltérnek más bevándorló közösségek – általában jóval fiatalosabb – értékeitől (KSH 2026). Az EU-13 régi tagországból származók közül kizárólag az osztrák, belga és német lakosság korszerkezete hasonló a hollandokéhoz.

A holland bevándorlók társadalmi és gazdasági hátterének pontosabb elemzéséhez a 2021-es népszámlálásban összeírt végzettségi és gazdasági aktivitási adataikat elemeztük, amelyek az 1. táblázatban más magyarországi bevándorló közösségek megfelelő értékeivel összevetve szerepelnek. A holland lakosság láthatóan nemcsak lényegesen idősebb korszerkezetű más csoportoknál, hanem gazdasági aktivitási rátája is alacsonyabb, az ellátásban részesülő inaktívak pedig jóval nagyobb hányadukat alkotják. A felsőfokú végzettségűek aránya magasabb körökben a magyarországi átlagnál, ugyanakkor kissé alacsonyabb a Magyarországon élő külföldi és EU-13 közösségekenél.

1. táblázat – Table 1

A Magyarországon élő holland állampolgárok fő jellemzői
más csoportokéihoz viszonyítva (2021)

The main characteristics of Dutch and other citizens in Hungary (2021)

Állampolgárság	Foglalkoztatott (%)	Ellátásban részesülő inaktív (%)	Felsőfokú végzettségű (%)	50 éves és annál idősebb* (%)
Magyar	49,01	23,73	18,79	40,18
Külföldi	55,64	15,56	32,39	28,36
Ezen belül:				
EU-13	43,33	37,55	29,55	53,00
Holland	30,89	46,57	28,88	67,84
Német	29,56	51,11	21,96	66,45
Osztrák	34,07	51,91	20,40	72,12
Belga	33,55	47,23	24,44	59,73

* Az EU-13 állampolgárok korszerkezeti értéke 9 ország (Ausztria, Belgium, Franciaország, Görögország, Írország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország) adataira épül, mivel a többi négy ország esetében a megfelelő adatok nem voltak elérhetők.

Forrás: KSH (2022), saját szerkesztés

Source: KSH (2022), own compilation

A 13 „rég”i” EU-tagországból érkezett csoportok közül a holland állampolgárok leginkább a németekhez, belgákhoz és osztrákokhoz hasonlíthatók. E közösségekben viszonylag alacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, különösen a többi EU-13 tagországnál tapasztalható, gyakran a 40%-ot közelítő vagy azt meghaladó értékekhez képest.

A foglalkoztatottak és az ellátásban részesülő inaktívak aránya tekintetében is hasonló mintázatok figyelhetők meg: a „régibb” EU-tagállamokból érkezettek közül a hollandok, a németek, az osztrákok, a belgák és a luxemburgiak körében marad csak el a foglalkoztatottak aránya az 50%-tól (KSH 2022). Ezek az adatok azt sugallják, hogy a Magyarországon élő más külföldi közösségektől eltérően a hollandok, németek, osztrákok és belgák között nagy arányban vannak olyan életstílus-migránsok, akik nem a munkavállalási lehetőségek miatt, hanem a jobb életminőség reményében érkeztek Magyarországra, gyakran a nyugdíjaskor elérésekor vagy azután.

Földrajzi tekintetben a holland népesség határozottan különbözik a legtöbb külföldi csoporttól, mivel csak viszonylag kis részük, a 2021-es adatok szerint 16,2%-uk lakott Budapesten (KSH 2022). Habár az osztrák, német és belga közösségnél is a főváros relatíve alacsony népességi súlya mutatható ki, az ő térbeli elhelyezkedésük is jelentősen különbözik a hollandokétól. Az osztrákok – a másik három csoporttól markánsan eltérően – javarészt a nyugat-magyarországi osztrák határzónában élnek (PERCHINIG, B. et al. 2018). A holland állampolgárok fő magyarországi célterülete a Dél-Dunántúl, 37,9%-uk ugyanis ott lakik, szemben a belgák 32,9%-os, valamint a németek 28,8%-os értékével. Ezen túl a németek és a belgák elsősorban Somogy vármegye Balaton menti részére összpontosulnak, miközben a magyarországi hollandok egyötöde Baranya vármegyében lakik. További fontos különbség, hogy a hollandok jóval kisebb része lakik vidéki városokban, és jóval nagyobb része községekben, nagyközségekben, mint a többi említett közösségnek (2. táblázat).

2. táblázat – Table 2

A Magyarországon élő holland állampolgárok lakhelyének településhierarchia szerinti megoszlása más csoportokéhoz viszonyítva (2021)

The distribution of Dutch and other citizens in Hungary by settlement types (place of living) (2021)

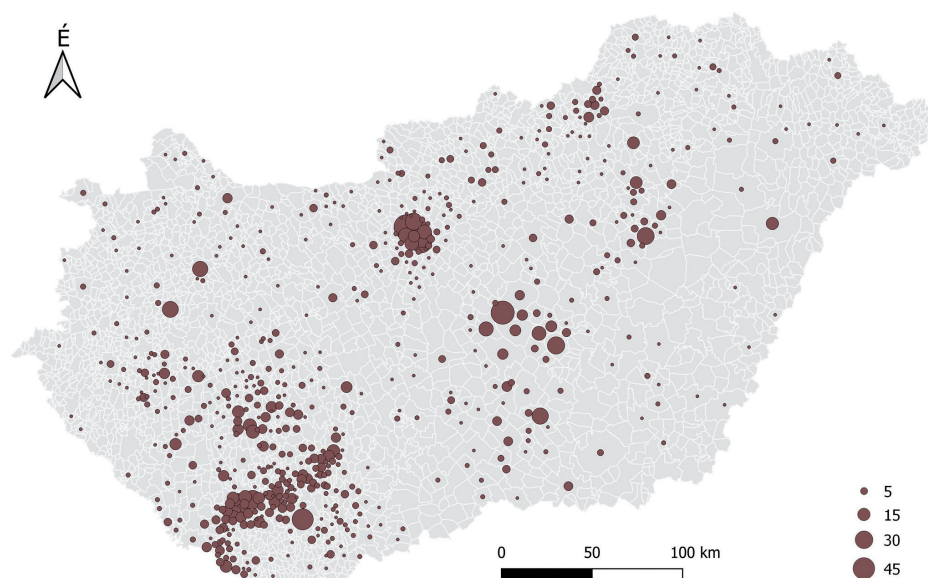
Állam- polgárság	Településtípus (%)			
	Budapest	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Községek, nagyközségek
Magyar	16,91	20,46	69,93	30,07
Külföldi	45,09	17,49	79,96	20,04
Ezen belül:				
EU-13	34,17	15,41	65,74	34,57
Holland	16,22	5,46	36,69	63,31
Német	16,58	16,34	53,07	46,93
Osztrák	12,26	12,91	43,65	56,35
Belga	22,40	7,07	44,40	55,60

Forrás: KSH (2022), saját szerkesztés

Source: KSH (2022), own compilation

Az 1. ábra a Hollandiában született holland állampolgárok magyarországi lakhelyének térbeliségét ábrázolja települési szinten. Habár a holland lakosság minden régióban jelen van, eloszlásában komoly egyenlőtlenségek mutatkoznak: különösen a szűken vett budapesti agglomerációban, valamint a Dél-Dunántúlon figyelhetők meg térbeli tömörüléseik. Figyelemre méltó különbség, hogy míg a Dél-Dunántúlon élő hollandok nagyon sok kis

településen oszlanak szét, az Alföldön élők az ottani – településtörténeti okokból eleve jóval koncentráltabb – településhálózaton belül is viszonylag kevesebb helyre összpontosulnak, különösen Pest vármegye délkeleti részén, Bács-Kiskunban, továbbá a Tisza-tó térségében. Csemő például egymaga 52 holland állampolgárnak ad otthont a hazai bő 4000 fős közösségből (KSH 2022). Miközben a 2021-es népszámlálás adatai szerint a hazai települések 21%-án regisztráltak Hollandiában született holland állampolgárt, Dél-Dunántúl és Pest vármegye esetében ez az arány 40% körül alakult. Ezeken a vidéki területeken különösen erősen megmutatkoznak a holland lakosság korábban bemutatott társadalmi, gazdasági sajátosságai: a községekben, nagyközségekben lakó holland állampolgároknak mindössze 21,9%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel, csak 18,1%-a foglalkoztatott, 58,0%-a ellátásban részesülő inaktív, 78,3%-a pedig 50 éves vagy annál idősebb.

1. ábra A Hollandiában született holland állampolgárok száma Magyarország településein (fő; 2022).

Forrás: KSH (2022), saját szerkesztés.

Figure 1 The number of Dutch-born Dutch citizens in Hungary's municipalities (2022).

Source: KSH (2022), own compilation.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyarországi holland népesség földrajzi tekintetben is sajátos jellemzőkkel bír: az életstílus-migráció szakirodalmi adatok alapján szokványosnak nevezhető formáitól eltérően rendkívül nagy hányaduk tömörül vidéken, azon belül is periférikus helyzetű kistelepülési közegben a turisztikai szempontból kiemelten vonzó térségek helyett.

Migrációs motivációk

A statisztikai adatok alapján megállapítható a Hollandiából Magyarországra irányuló életstílus-migráció jelentős fokozódása, valamint a főként vidéki területekre, ezen belül községekbe, nagyközségekbe való koncentrálódása. Az egyéni migrációs döntések okainak feltárásához ugyanakkor kvalitatív elemzési módszerek alkalmazására van szükség.

Az elkészített interjúk során minden megkérdezett említett olyan motivációkat, amelyeket az életstílus-migráció klasszikus szakirodalmába is nevesít. Az interjúalanyok döntő többsége fontos pozitívumként utalt olyan objektíven mérhető és igazolható éghajlati adottságokra, minthogy Magyarországon többet süt a nap és kevesebb csapadék hullik, mint Hollandiában. Fontos egészségügyi vonzerőként sokan kiemelték a magyarországi termál- és gyógyfürdők nagy számát. Gyakran említették a természetközeli tájakat és a kültéri szabadidős tevékenységeket, például a túrázás, a kerékpározás, a horgászat szempontjából kedvező adottságokat. Sokan hangsúlyozták a lassabb, nyugodtabb életritmus előnyeit is.

Ezek az életstílussal kapcsolatos tényezők azonban nem tárják fel teljeskörűen az interjúalanyok migrációs döntésének okait. Utóbbiak között ugyanis gazdasági és kulturális megfontolások is markánsan azonosíthatók, amelyek sok megkérdezett szemében szorosan összekapcsolódnak a számukra vonzóbb életstílus megvalósításának reményével.

Gazdasági motivációk

A gazdasági megfontolásokat az interjúalanyok több mint kétharmada központi jelentőségű szempontként említette a Magyarországra való költözés indokaként, két megkérdezett pedig egyenesen „*gazdasági menekültként*” utalt önmagára. Csupán nyolc interjúalany nem számolt be komoly gazdasági nehézségekről a Hollandiában leélt időszakból, miközben tizenketten kimondottan sérülékeny gazdasági helyzetben voltak a Magyarországra költözésük előtt. Ők jellemzően alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek és alacsony képzettséget igénylő vagy alkalmi munkákat végeztek Hollandiában, például teherautót vezettek, hajóskapitányként vagy postai alkalmazottként dolgoztak. Öt interjúalanyt munkaképtelenség nyilvánítottak hazájában, jellemzően üzleti gyuladás, hátfájdalmak vagy más krónikus egészségi problémák miatt, hatan pedig még a Magyarországra költözés előtt nyugdíjba vonultak, közülük hárman korai nyugdíjazással. Egy megkérdezett a migráció okai között említette a koronavírus-járvány kitörését követően bizonytalanná vált munkaerőpiaci helyzetet, a megemelkedő munkanélküliséget. Összességében elmondható, hogy a fenti interjúalanyok mind rokkantsági ellátásból vagy (korai) nyugállományba vonulásukat követően megítélt nyugdíjból tartják el magukat. Az egyik megkérdezett beszámolt arról, hogy havi nyugdíja nagyjából 750 euró, azaz közelítőleg 300 000 forint. Ez kedvezőnek tekinthető a magyarországi átlagnyugdíjhoz képest, amely 2023-ban 208 000 forint, azaz akkori árfolyamon mintegy 540 euró volt (MIHÁLYI M. 2024). Hollandiában, az ottani magasabb árszínvonal mellett viszont elégtelennek ítélte az interjúalany a kényelmes létfenntartáshoz, amely vélemény megítéléséhez érdemes számításba vennünk, hogy a hollandiai átlagnyugdíj háztartásonként és havonta mintegy 2750 euróra, közel 1,1 millió forintba rúgott 2024-ben (VAN ROEKEL, N. 2025).

A pénzügyileg kedvezőbb és nehezebb helyzetben lévő megkérdezettek egyaránt fontos gazdasági szempontként hivatkoztak a hollandiaihoz képest jóval alacsonyabb magyarországi lakhatási és egyéb létfenntartási költségekre, továbbá a számukra kedvezőbb adózási előírásokra. Ennek háttéréként fontos utalni rá, hogy az értékesített használt lakóingatlanok átlagos ára Hollandiában 2025-ben 479 527 euró volt, azaz nagyjából 190 millió forint (CBS 2026), szemben a mintegy 90 000 eurónak megfelelő 2024. évi magyarországi 35,5 millió forinttal, továbbá Baranya és Somogy vármegye 25,6–26,0 millió forintos, azaz mintegy 65 500–66 500 eurós értékével (KSH 2026).

A lakhatás mellett az egyéb létfenntartási költségeket is számos interjúalany kulcsfontosságú tényezőként emelte ki. Az egy lakosra jutó lakhatási, táplálkozási, közlekedési és egyéb rezsi jellegű kiadások Magyarországon nagyjából a hollandiai felével egyenlőek (Statista 2025). Tizenkét megkérdezett egyértelműen nevesítette az emelkedő energia-

árakat a legfőbb problémák között. Hollandiában a vezetékes gáz és az elektromos áram árszínvonala 2008 óta sokszor és erősen ingadozott, összességében pedig a legmagasab-
bak közé tartozik az egész Európai Unióban (Eurostat 2024).

A harmadik és a jelek szerint legfontosabb gazdasági motiváció az adózáshoz kapcsoló-
dik. Az európai uniós adószabályok értelmében a kettős adóztatás elkerülése végett minden
egyén abban az országban adózik, ahol hivatalosan be van jelentve. Ez azt jelenti, hogy
a Magyarországon lakó, itt bejelentett holland állampolgároknak nem, vagy csak alacsony
kulccsal kell adózniuk a Hollandiából kapott nyugdíjuk vagy rokkantsági járadékuk után,
mivel az ilyen típusú tételek zöme Magyarországon mentesül a személyi jövedelemadó
fizetésének kötelezettsége alól (Soos L. 2024). Ezzel szemben a Hollandiában élő holland
nyugdíjasoknak 17,92% és 37,48% közötti jövedelemadót kell fizetniük (PFZW 2025).
Figyelembe véve, hogy a Magyarországon élő holland állampolgárok milyen nagy mér-
tékben kénytelenek támaszkodni ezekre a bevételeikre, számukra ez az adóügyi eltérés
igen komoly különbséget eredményez. Az érintett holland állampolgárok számára tehát
a migráció nemcsak arra nyújt lehetőséget, hogy olcsóbb országba költözzenek, hanem
arra is, hogy bruttó jövedelmük jóval nagyobb részét kapják meg és használhassák föl
kényelmesebb életvitel finanszírozására.

Kulturális motivációk

Az interjúk, a terepmunka és az online kutatás eredményei rámutatnak, hogy az inter-
júalanyok nemcsak gazdasági, hanem erős kulturális indítástól is hajtva költöznek a vi-
déki Magyarországra. Tizennégy megkérdezett világosan említett kulturális, illetve poli-
tikai tényezőket is migrációs döntése hátterében.

Az egyik gyakran visszatérő témakört a Hollandiába irányuló bevándorlás jelentette,
amelyet sok interjúalany az élıhetőség, a közbiztonság és az összetartozás érzetének álta-
luk érzékelt gyengülésével kapcsolt össze. Ezt jelzik például azok az elhangzott vélemé-
nyek, amelyek szerint „*Rotterdam olyanná vált, mint Törökország*”, illetve „*Hollandia
az Észak-Afrikából jövő tömeges bevándorlás miatt hanyatlak*”. A Magyarországon élő
holland lakosok Facebook-csoportjában is gyakran, sokszor napi rendszerességgel osz-
tottak meg bevándorlásellenes tartalmakat.

Magyarországot és különösképpen a vidéki Magyarországot azonban társadalmi
szempontból sokkal homogénebbnek írta le számos interjúalany. Ahogyan egyikük
fogalmazott, „*itt [a vidéki Magyarországon] több embert találok, aki hasonlóbban néz
ki hozzám*”. Ez az észrevétel összhangban van azokkal a hivatalos statisztikákkal, ame-
lyek szerint a bevándorlók népességen belüli aránya Magyarországon kisebb, mint a leg-
több nyugat-európai országban, a zömük európai országból érkezett, és döntő többségük
Budapesten él (KSH 2026).

A bevándorlás mellett az általános politikai elégedetlenség jelent meg másik fontos
szempontként. Az interjúalanyok Hollandiára irányuló panaszaik érintették az emelkedő
nyugdíjkorhatárt, a magas adókulcsokat és a jóléti állam gyengülésének érzetét. Számos
nemzetközi intézményt, így az Európai Uniót, a NATO-t és a Nemzetközi Valutaalapot
pedig azért bírálták, mert véleményük szerint túl nagy befolyást gyakorol Hollandia
belügyeire.

Ezzel szemben számos interjúalany elismerően beszélt a korabeli magyarországi kon-
servatív politikai irányvonatról, az Orbán-kormány euroszeptikus retorikájáról, továb-
bá a nemzetközi intézményekkel kapcsolatos szkepticizmusáról. Pozitívan utaltak arra,
hogy az Orbán-kormány nyíltan bírálja az EU-s politikákat, köztük az Ukrajna pénzügyi
támogatására irányuló kezdeményezéseket (BAYER L. 2025), és hogy a hágai székhelyű

Nemzetközi Büntetőbíróságból való kilépés mellett döntött (TASCH, B.–HOLLIGAN, A. 2025). A politikai intézmények iránti bizalmatlanságot tovább erősítik a különféle összeesküvés-elméletek, amelyek számos interjúalany részéről megfogalmazódtak.

A megkérdezettek jelentős részének euroszeptikus álláspontja figyelemre méltó annak fényében, hogy Magyarországra való akadálymentes költözésüket alapvetően éppen az európai integráció tette lehetővé. Ez az ellentmondás jelenik meg például az egyik interjúalany panaszában, aki szerint „a [Hollandiában] befizetett adónkat olyan országoknak adják oda, akiknek sosem kellett volna belépniük az EU-ba” – egyértelmű utalásként azokra a kelet-közép-európai tagországokra, amelyek egyikébe az interjúalany elköltözött, és amelyet közben dicsér.

A kulturális elégedetlenség harmadik fő komponensét a hollandiai társadalom változó értékrendje alkotja. Számos interjúalany bírálta a hollandiai „woke politikát”, és a magyarországi holland online közösségben is rendszeresen osztanak meg woke- és NATO-ellenes, valamint euroszeptikus tartalmakat (2. és 3. ábra). Ezekhez képest a magyarországi konzervatív politikai légkörben számos interjúalany talált alternatívát. Arra a kérdésre, hogy miért gondolja úgy, hogy Hollandia hanyatlik, az egyik megkérdezett a következőt válaszolta: „A család mint a társadalom sarokköve Hollandiában eltűnt. Magyarországon még mindig központi dolog a vallás és a család.” Ezek a nézetek erősen hasonlítanak az Orbán-kormány politikai üzeneteire (BOZÓKI A.–HEGEDŰS D. 2018; FARKAS E. 2024; MOS, M.–MACEDO PIOVEZAN, I. 2024).

Mindezen túl a húsz interjúalany közül tizenheten említették, hogy Magyarország tájai és vidékies karaktere bensőséges és nosztalgikus érzéseket váltanak ki belőlük. A visszafelé történő „időutazás” gondolata rendszeresen visszatért az interjúk során, gyakran

2. ábra Az egyik interjúalany által megosztott euroszeptikus Facebook-bejegyzés:
„Képzeld el azt, hogy annyira imárod, ha kormányoznak téged, hogy a kormányodnak is akarsz egy kormányt”.
Forrás: képernyőkép az egyik interjúalany Facebook-profilján szereplő egyik bejegyzésről

Figure 2 Eurosceptic Facebook post shared by one of the interviewees.

Source: Screenshot of a post on one interviewee's Facebook profile.

3. ábra Transzfób poszt a magyarországi hollandok egyik Facebook-csoportjából: „A nyugat fejlődése”.
Forrás: képernyőkép a Facebook-profil egyik bejegyzéséről
Figure 3 Transphobic post from a Facebook group of Dutch people in Hungary.
Source: Screenshot of a post in the Facebook group.

egy jobbnak vélt múlthoz való visszatérésként. Az egyik megkérdezett kiemelte, hogy „*Magyarországon lakva visszatérhetsz az 1960-es évek [Hollandiájának] életérzéséhez*”. Figyelemre méltó, hogy három interjúalany is megnevezte egyfajta idealizált korszakként az 1960-as éveket, amelyről nem lehet személyes emlékü, mivel egyikük az évtized végén született, a többiek pedig csak utána.

A gazdasági és kulturális motivációk összességében szorosan összekapcsolódnak és kölcsönösen erősítik egymást. Habár számos interjúalany elsősorban kulturális okokkal magyarázta migrációs döntését, az interjúk során az ő esetükben is világossá vált a gazdasági bizonytalanság meghatározó jelentősége, különösen azok körében, akik Hollandiában anyagi problémákkal küszködtek és erősen rá voltak utalva a szociális juttatásokra. Számukra a kulturális indoklás gyakorta inkább egy társadalmi szempontból elfogadhatóbbnak vélt értelmezési keretrendszerként jelentett.

A holland bevándorlás hatásai

A holland életstílus-migránsok meghatározott vidéki területeken való koncentrálódása kapcsán felvetődik a kérdés, hogy milyen hatást gyakorolnak a vonatkozó térségekre. A hosszú ideje elnéptelenedéssel és az üres épületek gyarapodásával küzdő falvakban a holland migránsok beköltözése a hanyatló települések egyfajta megújulásaként értelmezhető. A házak felújított homlokzata, korszerű kerítése, biztonsági rendszere, úszómedencéje és gondosan karban tartott kertje révén az épített környezet is látványosan tükrözi a holland népesség jelenlétét. A vidéki Magyarország általános gazdasági helyzetére gyakorolt hatások ugyanakkor korlátozottak. A rurális térségekben élő holland bevándorlók zöme relatíve idősebb, gazdaságilag inaktív és hollandiai nyugdíjából vagy rokkantsági juttatásaiból él. Növelik a helyi fogyasztást, azonban csak kevés új munkahelyet hoz létre a jelenlétük, miközben adóbefizetések is szerények.

A gazdasági tényezőkön túl a holland bevándorlók jelenlétének nyilvánvaló társadalmi és kulturális következményei vannak. A terepi kutatás és az interjúk alapján megállapítható, hogy a legtöbb holland lakos nem igazán tagozódott be új lakóhelyének közösségébe. Még a hosszú ideje itt élők közül is csak kevesen sajátították el a magyar nyelvet, és többnyire nem is áll szándékukban ezen változtatni. A holland népesség jelenléte az érintett vidéki területek fizikai és szimbolikus tájképét is átalakítja. Az egyik bejárat faluban magyar, német, angol és flamand nyelvű üdvözlő- és búcsútáblákra lehet figyelmes az odalátogató (4. ábra). Egy másik faluban egy holland falatozó vált az egész térség kevéske vendég-látóipari helyiségének egyikévé, ahol flamand nyelvű étlap, holland fogások és holland zászlók fogadják a vendéget. Van, ahol a település hivatalos honlapján is a választható nyelvek között szerepel a flamand (5. ábra).

Az idősödő, szociális ellátásra szoruló, mérsékelten integrálódó holland bevándorló közösség helyzete számos hosszú távú kérdést vet föl. Szerény mennyiségű adót fizetnek, miközben közvetve vagy közvetlenül erősen rászorulnak a helyi közösségi infrastruktúrára és közszolgáltatásokra. Jelenlétük több, hamar megmutatkozó előnnyel jár, például házak rendbetételével és a helyi fogyasztás növekedésével. Az érintett települések társadalmát egyébként is jellemző elöregedés, elszigeteltség és ellátásra szorulás folyamatait ugyanakkor tovább erősítik, aminek hosszú távú hatásaira általában kevés figyelem irányul a kapcsolódó diskurzusokban.

Kiemelendő az is, hogy míg a bevándorlóknak kezdetben számos előnyük származik Magyarországon az alacsony létfenntartási költségekből és a helyi lakossághoz mérten kedvező anyagi helyzetükből, a hollandiai jóléti rendszerre és a magyarországi közszol-

4. ábra Búcsútábla egy magyar községben (Tiszaszentimre).
Forrás: Siel Defrancq fényképe (2023)

Figure 4 Exit sign in a Hungarian village (Tiszaszentimre).
Source: Image taken by Siel Defrancq (2023)

5. ábra Csemő község honlapjának flamand változata.

Forrás: Képernyőkép (2024. augusztus 28.)

Figure 5 The Dutch version of the website of Csemő village.
Source: Screenshot (28 August 2024)

gáztatásokra való ráutaltságuk mégis sérülékennyé teszi őket, különösen, ahogyan egyre idősebbé válnak. Ezt erősíti a nyelvi korlát is, a mindennapi közösségi érintkezés és a magyar egészségügy igénybevétele során egyaránt. Sok interjúalany számolt be magányosságról és társadalmi elszigeteltségről, amely egészségük romlásával tovább fokozó-

dott. Többen úgy írták le saját helyzetüket, hogy most már Magyarországon „ragadva” érzik magukat, miután a Hollandiából való átköltözésük költségeit otthoni ingatlanjuk eladásából finanszírozták, anyagi helyzetük pedig nem tenné lehetővé a visszaköltözést Hollandiába.

Összefoglalás

A Hollandiából Magyarországra irányuló migráció volumene megnőtt az ezredforduló óta. A holland bevándorlók demográfiai, társadalmi és gazdasági tekintetben hasonlóak más nyugat-európai életstílus-migránsokhoz, különösen a németekhez, az osztrákokhoz és a belgákhoz. A legtöbb – jellemzően fiatalabb és munkavállalási tekintetben aktívabb – magyarországi bevándorló közösségtől viszont markánsan megkülönbözteti őket idősebb korszerkezetük, nagyobb mértékű gazdasági inaktivitásuk, az anyaországukból folyósított nyugdíjakra és szociális juttatásokra való ráutaltságuk.

Más európai életstílus-migránsokhoz hasonlóan a magyarországi holland bevándorlók sem Budapesten tömörülnek elsősorban. Azonban míg a németek főleg a Balaton környékén, az osztrákok pedig a nyugati határ mentén összpontosulnak, a hollandok kiemelkedően nagy része él falusi térségekben, különösen a Dél-Dunántúlon, ezen belül is főként Baranya vármegyében. Ez egyszerre jelzi Magyarország növekvő jelentőségét az európai életstílus-migráció folyamataiban, valamint ezeknek a folyamatoknak a változó térbeliségét, amennyiben egyre nagyobb részük irányul korábban marginális helyzetű vidéki térségekbe.

Kvalitatív eredményeink alapján megállapítható, hogy a holland bevándorlók migrációs döntését életstílussal kapcsolatos, gazdasági és kulturális tényezők is motiválják. A kellemesebb éghajlat, a természetközelség és az életvitel lassabb ritmusa olyan vonzó tényezőként jelentkeznek, amelyek a „hagyományos” életstílus-migráció esetében is meghatározók szoktak lenni. Mindazonáltal a gazdasági megfontolások is központi jelentőséggel bírnak, különösen azok körében, akik Hollandiában nehéz anyagi helyzetben éltek, idejekorán nyugdíjba kellett vonulniuk, illetve szerény szociális juttatásokból kellett fenntartaniuk magukat. A költözés sokuk számára egyet jelent vásárlóerejük jelentős növekedésével, a gazdasági bizonytalanság hátrahagyásával. A kulturális elégedetlenség, különösen a Hollandiába irányuló bevándorlással, az ottani társadalmi változásokkal, továbbá a nemzetközi szervezetek működésével kapcsolatos kifogásaik is jelentős szerepet játszottak migrációs döntésük meghozatalában, és hozzájárultak ahhoz, hogy pozitív képzeteik alakuljanak ki a vidéki Magyarországról.

Az eredmények a migrációs folyamat egyenlőtlen helyi hatásaira is rámutatnak. Miközben a helyi döntéshozók gyakran örömmel fogadják, hogy a hozzájuk költöző nyugat-európai bevándorlók komoly szerepet vállalnak az ingatlanállomány felújításából és bizonyos tekintetben a települési közeg revitalizációjából, a hosszú távú gazdasági folyamatokra relatíve kisebb hatást gyakorolnak a beköltözők. A legtöbb holland bevándorló gazdaságilag inaktív, adóbefizetési szerények, beköltözésük pedig hozzájárul az ingatlanárak növekedéséhez. Sokszor nem kapcsolódnak be érdemben a helyi közösség életébe, hanem egyfajta nemzetiségi enklávét alkotnak, amely párhuzamos világként működik a helyi magyar közösségekhez képest.

A migrációs folyamat távlati hatásai kérdésesek. A Magyarországra költözéssel, itteni új ingatlanának megvásárlásával sok holland bevándorló élte fel megtakarításai zömét, az idő előrehaladtával pedig egészségi állapotuk romlása, elszigeteltségük fokozódása, pénzügyi függőségük erősödése egyre kiszolgáltatottabbá teszi őket. A gazdaságilag

inaktív lakosok számának jelentős megnövekedésével a már korábban is előregedéssel küzdő vidéki kistelepülések tovább fokozódó társadalmi és gazdasági kényszerekkel szembesülnek.

SIEL DEFRANCQ

ELTE TTK FFI Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék, Budapest
sieldefrancq@student.elte.hu

GYURIS FERENC

ELTE TTK FFI Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék, Budapest
ferenc.gyuris@ttk.elte.hu

IRODALOM

- BAYER L. 2025: EU on charm offensive in Ukraine as Hungary blocks Kyiv's accession. – Reuters. <https://www.reuters.com/world/europe/eu-charm-offensive-ukraine-hungary-blocks-kyivs-accession-2025-09-30/>
- BENSON, M. 2011: The British in rural France: Lifestyle migration and the ongoing quest for a better way of life. – Manchester University Press, Manchester. <https://doi.org/10.7228/manchester/9780719082498.001.0001>
- BENSON, M. – O'REILLY, K. 2009: Migration and the search for a better way of life: a critical exploration of lifestyle migration. – The Sociological Review 57. 4. pp. 608–625. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2009.01864.x>
- BOZÓKI A. – HEGEDŰS D. 2018: An externally constrained hybrid regime: Hungary in the European Union. – Democratization 25. 7. pp. 1173–1189. <https://doi.org/10.1080/13510347.2018.1455664>
- CASADO-DÍAZ, M. A. 2006: Retiring to Spain: An analysis of differences among North European nationals. – Journal of Ethnic and Migration Studies 32. 8. pp. 1321–1339. <https://doi.org/10.1080/13691830600928714>
- CASADO-DÍAZ, M. A. – KAISER, C. – WARNES, A. M. 2004: Northern European retired residents in nine southern European areas: characteristics, motivations and adjustment. – Ageing & Society 24. 3. pp. 353–381. <https://doi.org/10.1017/S0144686X04001898>
- CASADO-DÍAZ, M. 2012: Exploring the geographies of lifestyle mobility: current and future fields of enquiry. In WILSON, J. (Ed.): The Routledge Handbook of Tourism Geographies. Routledge, London, pp. 120–125. <https://doi.org/10.4324/9780203859742>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). 2025: Huishoudens; inkomen, uitgaven en vermogen. – <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83625NED/table>
- DE WIT, A. 2022: In Csemő in Hongarije wonen ruim driehonderd Nederlanders. – Nederlands Dagblad. <https://www.nd.nl/nieuws/buitenland/1139815/in-csemo-in-hongarije-wonen-ruim-driehonderd-nederlanders>
- DÖVÉNYI Z. – KOVÁCS Z. – KINCSES Á. – BÁLINT L. – EGEDY T. 2021: Vándorlás. – In: Kocsis, K. (főszerk.): Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom. CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 44–57.
- DUK, W. 2023: Afhakers ruilen Nederland in: Van woke hebben ze in Hongarije nog nooit gehoord. – De Telegraaf. <https://www.telegraaf.nl/binnenland/afhakers-ruilen-nederland-in-van-woke-hebben-ze-in-hongarije-nog-nooit-gehoord/64228840.html>
- EMARD, K. – NELSON, L. 2021: Geographies of global lifestyle migration: Towards an anticolonial approach. – Progress in Human Geography 45. 5. pp. 1040–1060. <https://doi.org/10.1177/0309132520957723>
- Eurostat. 2024: Energy prices. – <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/energy-prices/enprices.html>
- FARKAS E. 2024: The contradictions in Hungary's immigration policy and communication. – Migration Policy Centre. <https://migrationpolicycentre.eu/the-contradictions-in-hungarys-immigration-policy-and-communication>
- FILEMON N. 2018: Hollandok költöznek Magyarországra, hogy „úgy éljenek, mint az Isten”. – Mandiner. <https://mandiner.hu/belfold/2018/03/hollandok-koltoznek-magyarorszagra>
- HENKENS, K. – KALMIJN, M. M. – VAN DALEN, H. H. – SAVAŞ, E. E. – SPAAN, J. J. 2022: A survey of Dutch retirement migrants abroad: Codebook version 1.0. – Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI), Hága.
- HUJBERT I. 2021: Itt vagyunk otthon, itt is temetnek el – holland családok Nagybörzsönyben. – Vasárnap. <https://vasarnap.hu/2021/03/20/itthon-holland-csalad-nagyborzsony/>
- ILLÉS S. – KINCSES Á. 2008: Foreign retired migrants in Hungary. – Hungarian Statistical Review 86. 12. pp. 88–111.

- IORIO, M. 2020: Italian retirement migration: Stories from Bulgaria. – *Geoforum* 111. pp. 198–207. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2020.02.018>
- KAUR-GILL, S. – DUTTA, M. J. 2017: Digital ethnography. – In: MATTHES, J. (editor-in-chief): *The International Encyclopaedia of Communication Research Methods*. Wiley, Hoboken–Chichester, pp. 1–10. <https://doi.org/10.1002/9781118901731.iecrm0271>
- KINCSES Á. 2020: Global Geographical Networks of International Migration and the Hungarian Case within the Carpathian Basin, 2011–2017. – Hungarian Central Statistical Office, Budapest. <https://www.ksh.hu/docs/eng/xftp/idoszaki/emonografia.pdf>
- KING, R. – WARNES, A. M. – WILLIAMS, A. M. 1998: International retirement migration in Europe. – *International Journal of Population Geography* 4. 2. pp. 91–111. [https://doi.org/10.1002/\(Sici\)1099-1220\(199806\)4:2<91::Aid-IJPG97>3.0.Co;2-S](https://doi.org/10.1002/(Sici)1099-1220(199806)4:2<91::Aid-IJPG97>3.0.Co;2-S)
- KING, R. 2012: Sunset migration. – In: MARTINIELLO, M. – RATH, J. (Eds.): *An Introduction to International Migration Studies*. Amsterdam University Press, Amsterdam, pp. 281–304. <https://doi.org/doi:10.1515/9789048517350-012>
- KOC SIS K. 2021: Népszerűség, népsűrűség. – In: KOC SIS, K. (főszerk.): *Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom*. CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 22–31.
- KOC SIS K. – BÁLINT L. – MAKAY Z. – MURINKÓ L. – ÖRI P. – WÉBER A. 2021a. Természetes népmozgalom. – In: KOC SIS, K. (főszerk.): *Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom*. CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 32–43.
- KOC SIS K. – SZABÓ L. – GÁBRIEL D. – KULCSÁR L. – OBÁDOVICS Cs. 2021b. Nem és életkor. – In: KOC SIS, K. (főszerk.): *Magyarország Nemzeti Atlasza – Társadalom*. CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 58–63.
- KOÓS B. – TÁTRAI P. – GÁBRIEL D. 2024: A Magyarországra irányuló időskori vándorlás területi jellemzői – különös tekintettel a németek által előnyben részesített lakóhelyekre. – *Területi Statisztika* 64. 5. 545–569. <https://doi.org/10.15196/TS640501>
- KOÓS B. – TÁTRAI P. – GÁBRIEL D. 2025: Factors influencing the spatial distribution of international retirement migrants settling in Hungary. – *Comparative Migration Studies* 13. 1. Paper 1. <https://doi.org/10.1186/s40878-025-00455-x>
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH). 2022: Népszámlálási adatbázis. – <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/>
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH). 2026: Tájékoztatósi adatbázis. – <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/>
- LŐKE Z. – KOVÁCS E. – BACSI Z. – BÁNHEGYI G. 2020: Lifestyle migration in the Keszthely District of the West-Balaton Region. – *Deturope* 12. 1. pp. 4–21.
- LONGHURST, R. – JOHNSTON, L. 2023: Semi-structured interviews and focus groups. – In: CLIFFORD, N. – COPE, M. – GILLESPIE, T. (Eds.): *Key Methods in Geography*. SAGE, Thousand Oaks, pp. 168–183.
- MCGARRIGLE, J. 2022: Lifestyle migration. – In: SCHOLTEN, P. (Ed.): *Introduction to Migration Studies*. Springer, New York, pp. 169–177. https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8_10
- MIHÁLYI M. 2024: Hungary's 20 years in the EU: How have pensions changed? – GKI, Budapest. <https://gki.hu/language/en/2024/06/18/hungarys-20-years-in-the-eu-how-have-pensions-changed/>
- MOS, M. – MACEDO PIOVEZAN, I. 2024: Leadership in international populism: How Viktor Orbán's Hungary shows the way. – *New Perspectives* 32. 4. pp. 329–346. <https://doi.org/10.1177/2336825X241282599>
- PATAKI T. – SUAREZ, N. 2023: Holland exodus. – *Demokrata*. <https://demokrata.hu/magyarorszag/holland-exodus-734695/>
- PATYI V. – VERES R. 2021: Hollandok Szentlászlón: Nagy terek és olcsóság. – Goethe-Institut Magyarország. <https://www.goethe.de/ins/hu/hu/kul/sup/eud/22517709.html>
- PERCHINIG, B. – HORVÁTH, V. – MOLNÁR, D. – TAVODOVÁ, L. 2018: A Multitude of Mobilities: Cross-Border Practices in the Austrian-Hungarian and Austrian-Slovak Border Regions. – International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Vienna.
- PFZW. 2025: Belastingen op uw pensioen. – <https://www.pfzw.nl/particulieren/pensioen-bij-ons/ik-ben-met-pensioen/belastingen.html>
- RETHMEIER, E. 2017: Nederlanders verkassen naar Hongarije om 'te leven als een god'. – *Algemeen Dagblad*. <https://www.ad.nl/nieuws/nederlanders-verkassen-naar-hongarije-om-te-leven-als-een-god~a3ed57af/ad.nl>
- SAVAŞ, E. B. – HENKENS, K. – KALMIJN, M. 2024: Who is aging out of place? The role of migrant selectivity in international retirement migration. – *Journal of Ethnic and Migration Studies* 50. 2. pp. 461–482. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2252993>
- SIMON B. 2020: Why do these two Hungarian regions have so many Dutch expats? – *Daily News Hungary*. <https://dailynewshungary.com/why-are-these-two-hungarian-regions-have-so-many-dutch-expats/>
- SOOS, L. 2024: Tax-free pensions in Hungary – Still if coming from a foreign private pension fund. – *Mondaq*. <https://www.mondaq.com/income-tax/1522826/tax-free-pensions-in-hungary-still-if-coming-from-a-foreign-private-pension-fund>

- SPRADLEY, J. 1980: Participant Observation. – Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Statista 2025: Consumption Indicators Netherlands/Hungary. – <https://www.statista.com/outlook/country-outlook>
- TASCH, B.–HOLLIGAN, A. 2025: Hungary withdraws from International Criminal Court during Netanyahu visit. – BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c807lm2003zo>
- VALENTINE, G. 2013: Tell me about...: using interviews as a research methodology. – In: FLOWERDEW, R.–MARTIN, D. M. (Eds.): *Methods in Human Geography*. Routledge, London, pp. 110–127. <https://doi.org/10.4324/9781315837277>
- VAN ROEKEL, N. 2025: Gemiddeld pensioen in Nederland. – <https://www.raisin.com/nl-nl/pensioen/gemiddeld-pensioen/>
- VÁRADI M. M. – GÁBRIEL D. – KOÓS B. – NÉMETH K. 2025: Lehet-e Riviéra a periféria? Nyugat-európai időskorúak vidéki terekben. – *Socio.hu: Társadalomtudományi Szemle* 15. 2. pp. 48–73. <https://doi.org/10.18030/socio.hu.2025.2.48>
- VARIS, P. 2015: Digital ethnography. – In: GEORGAKOPOULOU, A. – SPILIOTI, T. (Eds.): *The Routledge Handbook of Language and Digital Communication*. Routledge, London, pp. 55–68. <https://doi.org/10.4324/9781315694344>
- WALTERS, W. H. 2002: Later-life migration in the United States: A review of recent research. – *Journal of Planning Literature* 17. 1. pp. 37–66. <https://doi.org/10.1177/088541220201700103>
- WARNES, T. 2009: International retirement migration. – In: POSTON, D. L. (Ed.): *International Handbook of Population*. Springer, New York, pp. 341–363. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8356-3_15